

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

ΕΤΟΣ ΙΒ'

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1949

ΑΡΙΘ. 95

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Καινούργια προσφυγιά στην Ελλάδα. Καινούργιες κακουχίες σ' αὐτὸν τὸν ταλαιπωρημένο τόπο. Σὰν νὰ μὴν ἔφθαναν οἱ πόλεμοι, οἱ πίκρες τῆς Κατοχῆς, οἱ ταλαιπωρίες τοῦ λιμοῦ, οἱ θυσίες τοῦ αἵματος. Ἀναπάντεχες δυστυχίες ἔρχονται, ἢ μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη, νὰ ταλαιπωρήσουν τὸ ἔθνος μας. Σήμερα, τὸ ἓνα δέκατο τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας μας εἶναι πρόσφυγες! Ὁ πόλεμος μᾶς ἔδωσε κι' αὐτὸ τὸ πρόσθετο κακό, πὺ μὲ τόση καρτερία τὸ ἀντιμετωπίζει ὁ πληθυσμὸς τῆς ὑπαίθρου. Στους κατατρεγμένους τῶν Γερμανῶν, στους προπηλακισμένους τῶν Ἰταλῶν, στὸ ἀνόσιο ξένο καὶ στὸ ξενόδοξο βόλι πὺ θερίζει τὸ ἄνθος τῆς φυλῆς, ἢ κατάρρα τοῦ συμμοριτισμοῦ ἐπρόσθεσε καὶ τὴν μεγάλη, τὴν καινούργια προσφυγιά.

Σὲ 706.092 ἀνέρχονται οἱ πρόσφυγες πὺ περιθάλπονται σὲς διάφορες ἑλληνικὲς πόλεις.

6.952 ἑλληνικὰ χωριά, πὺ ἀνθοῦσαν, ἔγιναν ἐρείπια. Οἱ ἄνθρωποι πὺ κατοικοῦσαν ἐκεῖ, ξεριζώθηκαν ἀπὸ τὴ γῆ τους. Εἶδαν νὰ ἀνατρέπωνται τὰ θεμέλια τῆς ζωῆς τους. Ἐχασαν τὸ βίος τους. Καὶ κοίτονται τώρα «φύρδην-μίγδην» μέσα σὲ θαλάμους σχολείων, ἐπιταγμένων ἐργοστασίων, σὲ πρόχειρα παρατήγματα, σὲ καλύβες.

Σὲς πόλεις τῆς Μακεδονίας, τῆς Ἠλείου, τῆς Θεσσαλίας, τῆς Στερεᾶς, τῆς Πελοποννήσου, ἑκατοντάδες χιλιάδες ἄνθρωποι ἔχουν καταφύγει γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν βιαία στρατολογία, τὴν ὄμηρία, τὸ παιδομάζωμα, τὸ μαχαῖρι τοῦ συμμοριτισμοῦ. Τὸ ξεσπίτωμα ἔγινε μεμιάς, ἀπροσδόκητα. Ἡ μεγάλη ἀνάγκη τῆς σωτηρίας ἀπὸ τὴν σκλα-

βιά καὶ τὸν χαμό, τοὺς ἐπέβλεπε νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ πάντα μέσα σὲ μιὰ μέρα, σὲ μιὰ ὥρα, σὲ μιὰ στιγμή. Μὲ μόνο ἐφόδιο τὰ ἀτομικὰ τους εἶδη, τὲς περισσότερες φορὲς γυμνοί, ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ σπῆτια τους, τὰ χωράφια τους, τὰ ποιμνιά τους καὶ νὰ ζητήσουν καταφύγει σὲ τὴν πλησιέστερη πόλι πὺ θὰ τοὺς παρείχε τὴν ποθητὴ ἀσφάλεια. Ταλαιπωρημένοι, ἀλλὰ μὲ ἀκμαία τὴν ἑλληνικὴ τους ψυχὴ, αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες τῆς ὑπαίθρου, ὑφίστανται μιὰν ἀπερίγραπτη τραγωδία πὺ ὁ κόσμος τῶν μεγαλουπόλεων τῆς Ἑλλάδος σχεδὸν τὴν ἀγνοεῖ.

Ὅσοι βρῖσκονται μακριὰ ἀπὸ τὸ θέατρο τοῦ τωρινοῦ πολέμου ἐγνώρισαν βέβαια πρὸ εἰκοσιπενταετίας τὴν προσφυγιά πὺ ἦλθε ἀπὸ τὴν Ἀνατολή. Σήμερα ὁμως ὅταν ἀκοῦν γιὰ συμμοριοπλήκτους, ὁ νοῦς τους δὲν εἶναι σὲ θέσι νὰ συγκρίνη τοὺς πρόσφυγας τοῦ 1922 μὲ τοὺς συμμοριοπλήκτους τῆς τελευταίας τριετίας. Κι' ὁμως τὸ δράμα τῶν τελευταίων εἶναι ἀσυγκρίτως μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ δράμα τῶν προσφύγων τῆς Μικρασίας. Τὰ οικονομικὰ τῆς Ἑλλάδος, οἱ ψυχολογικὲς, οἱ κοινωνικὲς, μὰ καὶ οἱ γενικώτερες συνθήκες τῆς ἐποχῆς τοῦ 1922, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ζωτικότης τῆς φυλῆς, πὺ δὲν εἶχε ἀντιμετωπίσει τὸν ἐχθρὸν σὲ ἐδάφη τῆς, ἀποτελοῦσαν τότε συνθήκες πάρα πολὺ καλλίτερες ἀπὸ τὲς τωρινὲς. Βεβαίως, δοκιμασία ἦταν ἡ μικρασιατικὴ καταστροφή. Ἀλλὰ ἄς μὴν ξεχνᾶμε τὴν πικρία τῆς κατοχῆς, τὴν πείνα τοῦ 41, τὴν ἐπίθεσι τοῦ Σλαβῆσμοῦ. Ποτὲ ἄλλοτε ἡ φυλὴ μας δὲν ἀντεμετώπισε τόσα πολλὰ συγκεντρωμένα δεινὰ.

Πρόσφυγες στο Δομοκό. Παιδιά και μαυροφορεμένες μητέρες αποτελούν τον πληθυσμό που στεγάζεται στις προχειρότατες τούτες παράγγες.

νιστών της προσφυγιάς. Οί Έλληνες και πάλι στάθηκαν Έλληνες στη δοκιμασία.

Πιστεύομε, πώς η ζωτικότητα του Έλληνικού λαού θα κάνει πάλι το θαῦμα της, να έπουλωθῆ αὐτὴ ἡ μεγάλη πληγὴ τοῦ νέου μας προσφυγικῆς ζητήματος.

Ἄλλωστε, ἀπὸ τὸν καιρὸ πὺ ἔγινε τὸ ἑλληνικὸ βασίλειο, ὁ λαὸς αὐτός, κάθε λίγο καὶ λιγάκι, προσφυγικὰ ζητήματα ἀντεμετώπιζε. Οἱ σχεδὸν χωρὶς διακοπὴ ἔθνικες του δοκιμασίες, καὶ οἱ διάφοροι πόλεμοι προσήρμοσαν τὴ φυλετικὴ του ζωικότητα, ὥστε γρήγορα νὰ κατορθώων νὰ ἐπουλώων τις πληγές πὺ δέχεται ἀπὸ τὰ κύματα τῶν προσφύγων. Ὁλόκληρη ἱστορία ἔχει νὰ παρουσιάση στὸ κεφάλαιο αὐτὸ τῆς ἔθνικῆς ζωῆς ἡ ἑλληνικὴ προσαρμοστικότητα.

Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή πὺ ἡ Ἑλλάς

ἔγινε κράτος, ἐπὶ κυβερνήσεως Καποδιστρίου καὶ βασιλείας τοῦ Ὀθωνος ἀργότερα, γιὰ νὰ δεχθῆ τοὺς πρώτους ξεριζωμένους Κρητες ἐδημιούργησε τὴν Μίνωα, τὴν Μεθώνη καὶ τὴν Μήλο, τοὺς πρώτους συνοικισμοὺς ἐποικισμού. Κι' ἔπειτα ἐπὶ Γεωργίου τοῦ Α', στὴν ἐπανάστασι τοῦ 1866, δέχθηκε τὸ πρῶτο κύμα τῶν προσφύγων, πενήντα χιλιάδες γυναικόπαιδα, πὺ περιέθαλψε προσωρινῶς μέχρι τοῦ 1869, τοῦ ἔτους τοῦ ἐπαναπατριτισμοῦ των. Τὴν ἴδια ταλαιπωρία εἶχε καὶ στὶς Κρητικὲς ἐπαναστάσεις τοῦ 1878, 1889, 1896. Ἐπειτα, τὰ γεγονότα τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας τοῦ 1906, μὲ τοὺς πενήντα χιλιάδες Ἑλληνας.

Καὶ συνέχεια οἱ ἀναγκαστικὲς μεταναστεύσεις τῶν Βαλκανικῶν πολέμων σὲ ἀλλεπάλληλα κύματα: πέντε χιλιάδες Ἑλληνες ἀπὸ τὴ Βουλγαρία, δέκα χιλιάδες Ἑλ-

λγες από τη Σερβία, σαράντα χιλιάδες από τη δυτική Θράκη, πέντε χιλιάδες από τη Ρωσία (1913), εκατό χιλιάδες όμογενών από την Τουρκία (1914). Έπειτα τὰ κύματα τῆς παλιννοστήσεως τῶν ἐκτοπισθέντων καὶ οἱ διάφορες μεταφορὲς τῶν Ἑλλήνων, στὴν διετία 1918-1919, στὰ παράλια τῆς Προποντίδος, τῆς Θράκης, τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Βουλγαρίας (Συνθήκη Νεϊγύ).

Ὅλες ὁμως αὐτὲς οἱ μετακινήσεις τῶν πληθυσμῶν ἐγίνοντο κατὰ κάποιον ὁμαλὸ τρόπο καὶ μὲ τὴν προστασία συνθηκῶν, καὶ πάντοτε ἀντιμετωπίσθηκαν θαρραλέα καὶ νικηφόρα.

Ἄλλὰ ἄς ἀφήσωμε τὴν ἱστορία τῶν προφυγικῶν μετακινήσεων τῆς χώρας κα-

τὰ τὸ παρελθὸν καὶ ἄς ἐπανέλθωμε καὶ πάλιν στὸ τωρινὸ πρόσφυγικὸ μας πρόβλημα.

Γιὰ πολλὰς οἰκογένειες, ἡ πρόσφυγιὰ ἀποτελείωσε μιὰ ἀπὸ τὶς πολλὰς, τὴν τελευταία ἴσως δοκιμασία, τῶν τελευταίων ἐτῶν. Μιὰ ἔρημη μάνα σ' ἓνα πρόσφυγικὸ καταυλισμὸ τοῦ Βόλου ἔχει στὴν τσέπη τῆς πέντε φωτογραφίες καὶ ποτὲ δὲν τὶς ἀποχωρίζει. Δυὸ γυιούς ἔχασε στὸ Ἀλβανικὸ, τοὺς ἄλλους τοὺς σκότωσαν οἱ ἀντάρτες καὶ ἡ κόρη τῆς εἶναι τρελλὴ σ' ἓνα νοσοκομεῖο τῶν Ἀθηνῶν. Αὐτῶν τὶς φωτογραφίες δείχνει στὸν κάθε ἐπισκέπτη.

Στὸ Καρπενῆσι, ἓνας τρελλὸς συμπαθητικὸς γέροντας, περιφέρει καὶ αὐτὸς μιὰ φωτογραφία μὲ τὰ ἑπτὰ παιδιὰ του. Κανένα ἀπ' αὐτὰ δὲν ξέρει ἂν ζῆ καὶ πῶς ζῆ. Καὶ ἔχει τὴν ἐπιθυμία νὰ δῆ τὴν φωτογραφία

Μιὰ συνηθισμένη εἰκόνα τῆς νέας μας πρόσφυγιᾶς. Καὶ σκέπτεται κανεὶς, πῶς θὰ ἀντιμετωπίσουν τὸν χειμῶνα οἱ συμμοριόπληκτοι στὴν προχειρότατη τούτη παράγυα, τὴν κατασκευασμένη ἀπὸ τενεκέδες καὶ κουτιά.

Ἡ οικογένεια Μάτσα ἐγκατεστημένη σὲ τρελλάθηκε ἀπὸ τὶς ταλαιπωρεῖες ὀμιλεῖ

δημοσιευμένη στὴν ἐφημερίδα. «Τοῦλάχιστον νὰ μπῆ στὴν ἐφημερίδα ἢ φωτογραφία». Καὶ παρηγοριέται μὲ τὴν ἰδέα πὼς κάποτε θὰ δῆ στὴν ἐφημερίδα τὴν φωτογραφία τῶν χαμένων παιδιῶν του.

Ἐνας ἄλλος γέροντας, Μάτσας τὸ ὄνομά του, μένει πάντα σιωπηλὸς στὴ σκηνή του. Ἔχει γύρω του τὴν οικογένειά του, γιουστὸς, κόρες, νύφες, ἐγγόνια μὰ εἶναι ἀσυγκίνητος, εἶναι τρελλός.

Ὁ Ἰωάννης Νταφλάκης ὁ γανοτῆς, ἀπὸ τοὺς Φιλιάτες, πὺν περιφέρεται ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ πρόσφυγας, μάταια ζητεῖ νὰ τοῦ φέρουν πίσω (Βλέπε τὸ τεῦχος τοῦ Ἑλληνικοῦ Φωτὸς «Ἐλευθερῶστε τὰ παιδιά μας ἀπὸ τὸ παιδομάζωμα») στὴν πατρίδα ὅ,τι τοῦ πῆραν οἱ συμμοριτεῖς: τὴν γυναῖκα του, τὰ παιδιά του, ἀκόμη καὶ τὴν ἀβάπτιστη κόρη του, 2 ἐτῶν!

σκηνές. Γιά τὸν συμπαθῆ γέροντα, πὺν τὸ κείμενο.

Οἱ ἀνταρτόπληκτοι δὲν εἶναι ἀπλῶς πρόσφυγες πὺν στερήθηκαν τὴ θαλπωρὴ τῆς ἐστίας τους. Κάθε ἕνας τους εἶναι καὶ ἕνα δράμα. Δράμα πὺν ἐπάνω του ἔχουν ξεσπάσει οἱ κακουχίες τοῦ πολέμου, τῆς Κατοχῆς οἱ κατατρεγμοί, τῶν Ἑαμοσλαύων οἱ ἐπιδρομές.

Τὸ δράμα τοῦ σημερινοῦ πρόσφυγος, τοῦ θύματος αὐτοῦ τοῦ συμμοριτισμοῦ, θὰ βρῆ βέβαια τὴν ἀνακούφισί του ἀπὸ τὴν καλὴ παροχή καὶ τὴν βελτίωσι τῶν συνθηκῶν τῆς διαβιώσεώς του, ἀλλὰ δὲν θὰ βρῆ τὴν λύσι του μόνο μὲ τὴν χορήγησι ὑλικῶν ἀγαθῶν.

Ὁ πνευματικὸς παράγων, τὸ πλησίασμα τοῦ ἀνθρώπου, τὸ νὰ μιλήσῃ ἢ ψυχῆ καὶ νὰ ἐπικοινωνήσῃ ἀληθινὰ μὲ τὴν ἀδελφή τῆς ψυχῆ, παίζει ἐδῶ τὸν κυριολεκτικὰ σωστικὸ ρόλο του. Ὅλα ἐκεῖνα πὺν ἐγρά-

φτηκαν στο άρθρο του προηγουμένου τεύχους των «Ακτινών», σχετικά με την επιστράτευσι της αγάπης, έχουν έδω τή θέσι τους. «Γιά να γίνη πραγματικότης ή επιστράτευσις τής αγάπης χρειάζονται μερικά πράγματα. Τό πρώτο είναι να νοιώσωμε την ανάγκη της και σάν χρέος δικό μας πρὸς εκείνους πού χύνουν τό αίμα τους και πρὸς τοὺς δικούς τους, ἀλλὰ και σάν χρέος πρὸς τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μας.

Δὲν μπορούμε νὰ ἔχωμε τὴν ἀξίωσι νὰ λεγώμαστε αὐριο ἄνθρωποι, και μάλιστα Ἕλληνες, ἂν σήμερα, εἴτε με τὴν επιστράτευσι τής θυσίας, δὲν λάβωμε μέρος στὸν ἀγῶνα αὐτὸν τοῦ Ἔθνους μας, ἀφοῦ εἶναι ἀγῶν ζωῆς ἢ θανάτου και διακινδυνεύεται ὅ,τι πολυτιμώτερο ἔχομε. Δὲν μπορούμε νὰ καθήσωμε αὐριο στὸ τραπέζι τής νίκης και νὰ λεγώμαστε τίμιοι ἄνθρωποι, ἂν σήμερα δὲν κάναμε τίποτα γιά τὴν νίκη αὐτή.

Τό δεύτερο εἶναι ὅτι γιά τὴν επιστράτευσι αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ περιμένωμε καμμιά πρόσκλησι. Καθένας μας πρέπει νὰ θεωρήσῃ τὸν ἑαυτό του ὑπεύθυνο γιά νὰ καλέσῃ τοὺς ἄλλους. Στὸν συναγερμὸν αὐτὸν τής αγάπης δὲν ὑπάρχουν προσκαλοῦντες και προσκαλούμενοι, ἀλλὰ ὅλοι και προσκαλοῦν και προσκαλοῦνται. Ἡ καλύτερα ὁ προσκαλῶν, ὅπως πάντα, εἶναι Ἐκεῖνος πού εἶναι ὁ ἴδιος ἢ Ἄγάπη και προσκαλούμενοι εἴμαστε ὅλοι χωρὶς καμμιά ἐξαίρεσι»⁽¹⁾. Μὲ τὴν Ἄγάπη ὁδηγὸ θὰ κάνουν και ὅλοι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, πού δὲν γνώρισαν τὴν Προσφυγιά, τὸ καθῆκον τους στὰ ἀδέλφια τους, ὅπως τὸ ἔχουν κάνει και τόσες ἄλλες φορές. Ἐπισκέψεις στοὺς κατατρεγμένους πρόσφυγας, ἀκόμη δυὸ καλά λόγια ἐνισχυτικά, φροντίδα γιά τὴν ὑγεία τους, γιά τὸ παιδί, γιά τὴν ἀποκατάστασι τοῦ πρόσφυγος. Μερικὲς ἐπιτροπὲς κυριῶν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας και ἄλλες πόλεις, πού νὰ ξεύρουν νὰ βοηθήσουν με τὴν ψυχικὴ και πνευματικὴ τους καλλιέργεια και νὰ χρησιμοποήσουν ὅπως πρέπει τὰ ὑλικά μέσα, θὰ πρόσφεραν μεγάλες ὑπηρεσίες στὰ ἐπαρχι-

ακὰ «κέντρα Προνοίας» πού ζητοῦν ἄνθρωπους ζωντανούς και με καρδιά. Θὰ ξεσήκωναν ἀκόμη και ιδιώτας και ὀργανισμούς και κεφάλαια γιά νὰ βοηθήσουν τὸν πολυπαθο πρόσφυγα τοῦ σλανῆμοῦ. Τέτοιες ἐπισκέψεις εἶναι και θὰ εἶναι και εὐκαιρίες μιᾶς ἀληθινὰ μορφωτικῆς ἐπιδράσεως γιά τὴν ἀνύψωσι τοῦ ἐπιπέδου, ὅπου τοῦτο βρίσκειται ἀκόμη χαμηλά, ἐνθαρρύνσεως, τονώσεως και πνευματικῆς καλλιέργειας. Ρίπτομε τὴν ἰδέα με τὴν ἐλπίδα τής καρποφορίας της στὸν θαυμάσιο λαό μας.

★

Τό πρόβλημα τῶν τωρινῶν «ξεριζωμένων» μας εἶναι πολὺ πιὸ μεγάλο και ἀκανθωδέστερο ἀπὸ τὰ ἀνάλογα προβλήματα τῶν «Deracinés» τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν⁽²⁾.

Μιὰ πλευρὰ τοῦ προβλήματος εἶναι ἡ ἀναστάσις πού ἔφερε τὸ πρόβλημα τῶν προσφύγων στὴν πολιτικὴ οἰκονομία τής χώρας, και μιὰ πλευρὰ τοῦ ζητήματος θεραπεύει ἡ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις, ἢ ἐπούλωσις τῶν ἀναγκῶν τής στιγμῆς.

Οἱ βάσεις πού θὰ τεθοῦν γιά τὴν οὐσιαστικὴ και καθολικὴ ἐπίλυσι τοῦ προσφυγικοῦ προβλήματος τῶν ἡμερῶν μας θὰ καλύψουν ἀνάγκες ὀλοκλήρων γενεῶν. Δὲν πρέπει νὰ ξεχωρίζουμε τὸ πρόβλημα τῶν προσφύγων ἀπὸ τὸ γενικώτερο πρόβλημα τής ἠθικῆς και ὑλικῆς ἀνοικοδομήσεως τής χώρας.

Οὔτε και νὰ νομίζωμε πὼς ἐξοφλοῦμε τὸ χρέος μας πρὸς τοὺς συμμοριοπλήτους τής ὑπαίθρου,—πρὸς ὀλόκληρο δηλαδή τὴν ἀγροτικὴ Ἑλλάδα,—φροντίζοντας μόνο γιά μιὰ καλὴ και ὀργανωμένη πρόνοια. Τὰ ἠθικά και κοινωνικά προβλήματα πού γεννιῶνται ἀπὸ τὴν ἀναγκαστικὴ και ὑπὸ τέτοιες συνθῆκες ἀθλιότητος μετακίνησι τῶν πληθυσμῶν τής ἀγροτικῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀναρίθμητα.

Ἡ ἀπαρίθμησις μόνο τῶν ζητημάτων πού

(1) Ἰερ. Κοτσῶνη, Ἐπιστράτευσις ἀγάπης. «Ακτινές» Ἰουνίου 1949 σ. 257-261.

(2) Βλέπε Ν. Φιντέλη, «γιά τοὺς ξεριζωμένους ἀπὸ τὸν πόλεμο» ἀπόδοσι τοῦ βιβλίου τοῦ J. Wolf-Machuel «La Readaptation de la jeunesse et des deracinés de Guerre» «Ακτινές» 1946 σελ. 263-266.

“Ωρα ύπνου στον καταυλισμό «Αναγέννησις» (Ίωάννινα). Ο γέροντας και τὰ παιδιά κοιμούνται τώρα ήσυχoi σὲ μιὰ γωνιὰ τῆς παράγγας. Ἡ φωτογραφία δὲν δείχνει καὶ τὶς ἄλλες γωνίες πού ἔνδεκα ἄλλα ὄτομα κοιτῶνται σ’ αὐτές. Οἱ δεκατέσσερις ἔνοικοι τοῦ ἑνὸς δωματίου ἀνήκουνσὲ δυὸ οἰκογένειες ἀπὸ τὸ Μακρόπουλο καὶ τὰ Ζαβρόσια Πωγωνίου.

έδημιούργησε, τὸ μπόλιασμα τῶν χωρικῶν μας μὲ τὴν ὑλιστικὴ κοσμοθεωρία τοῦ συμμοριτισμοῦ, μπορεῖ νὰ γεμίση σελίδες ὀλόκληρες. Ὀλόκληρα ἄρθρα μποροῦν νὰ γραφοῦν, μὲ θέμα τὴν ἀλλαγὴ τοῦ ρυθμοῦ τῆς ζωῆς στὴν οἰκογένεια τῆς ὑπαιθροῦ ὕστερα ἀπὸ τὸ πέρασμα τοῦ ληστοσυμμοριτισμοῦ στὴν Ἑλλάδα. Ὁ ἄνδρας, ἡ γυναῖκα, τὸ παιδί, ὁ ἔφηβος, τὸ κορίτσι σὲ πολλὲς περιπτώσεις ἔχουν χάσει τὰ νερά τους καὶ εἶναι ξεστρατισμένα πλάσματα. Εἶναι κάμποσα τὰ θύματα. Θύματα ποὺ χρειάζονται πολλὲς προσπάθειες γιὰ νὰ βροῦν τὸ δρόμο τους.

Στὶς ζημιές ποὺ ὁ συμμοριτισμὸς ἔφερε στοὺς πληθυσμοὺς τῆς ὑπαιθροῦ, πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ τὰ ἄμεσα θύματα τῆς ιδεολογίας του, οἱ βιαίως στρατολογηθέντες καὶ ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς συμμορίτες καὶ τὶς συμμορίτισσες (ἄνῳριμα καὶ στὴ σκέψι καὶ στὴ συνείδησι παιδιὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ) ποὺ δὲν ἔχουν τώρα κανένα ψυχικὸ σύνδεσμο μὲ τὴ λύμη τοῦ συμμοριτισμοῦ. Ὑπάρχουν ἄνάμεσα στοὺς παραδοθέντας καὶ πρόσωπα ποὺ τίποτα δὲν τοὺς κρατᾷ μὲ ἓνα παρελθὸν ποὺ κυριολεκτικὰ τὸ ἀηδιάζουν. Μιὰ στάλα καλωσύνης τοὺς κερδίζει καὶ τοὺς κάνει πάλι Ἕλληνες. Τὸ πείραμα τῆς Μακρονήσου (στρατός), τὸ πείραμα τῆς Λέρου (Ἐθνικὸν Ἰδρυμα, Πρόσκοποι), ἡ συστηματικὴ δουλειὰ τῆς Προνοίας τῶν Συνεργαζομένων Χριστιανικῶν Σωματείων, ἡ ἐργασία τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων στὴν ὑπαιθρο, τὸ ἔργο τῆς Χριστιανικῆς Φοιτητικῆς Ἐνώσεως καὶ ὅλες οἱ σχετικὲς προσπάθειες, θὰ δώσουν τὴν δυνατότητα ὥστε ἡ παιδαγωγικὴ τῆς καλωσύνης ν' ἀποδώσῃ καὶ σ' αὐτὴν τὴν πλευρὰ τοὺς καρπούς της.

Ἡ ἀνασυγκρότησις τοῦ τόπου δὲν σημαίνει μόνον ἀνοικοδόμησι κατεστραμμένων σπιτιῶν, κατασκευὴ δρόμων, γεφυριῶν καὶ τεχνικῶν ἔργων μόνον. Σημαίνει καὶ ἐπάνο-

δο τοῦ Ἕλληνοσ στὴν ἑλληνικὴ του ψυχὴ. Σημαίνει καὶ πνευματικὴν ἀνασυγκρότησι. Σημαίνει κτύπημα τοῦ σάπιου καὶ ξεκαθάρισμα τοῦ ὑγιοῦς. Σημαίνει κτίσιμο πάνω σὲ γερὰ θεμέλια, θεμέλια ποὺ νὰ μὴν προδίδουν ἀνῳριμα ἐπικίνδυνα πειράματα.

Γιὰ τὴν πνευματικὴν ἀνοικοδόμησι τῆς Ἑλλάδος, ποὺ χωρὶς αὐτὴ οὔτε ἡ ὑλικὴ οἰκοδόμησις εἶναι ἄρτια, «θεμέλιον ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον», τὴν ἑλληνικὴν χριστιανικὴν κοσμοθεωρία δηλαδή, τὴν θεμελιωμένην στὴν δισχιλιόχρονη πείρα τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς.

«Σ' ὅλους τοὺς πολέμους τὸ Ἔθνος», γιὰ νὰ θυμηθοῦμε τὸ βασικὸ ἄρθρο τοῦ Μελίτη «Γιὰ μιὰ καινούργια Ἑλλάδα», «τὸ Πνεῦμα ἦταν δύναμις κι' ὁδηγὸς κι' ἀγωνιστής. Μὰ σὲ τοῦτον τὸν ἀγῶνα τὸ Πνεῦμα εἶναι τὸ πᾶν. Σὲ τοῦτον τὸν ἀγῶνα, ἀγωνίζεται τὸ Πνεῦμα. Τὴν νίκη θὰ τὴν δώσῃ τὸ Πνεῦμα καὶ τὸ ὄλο νόημα τοῦ ἀγῶνος θὰ τὸ νοιώσῃ μόνον ἐκεῖνος ποὺ θὰ νοιώσῃ τί ἀποφασιστικὴ δύναμις εἶναι τὸ Πνεῦμα.

Στὸν ἀγῶνα τοῦτον τοῦ Ἔθνους μας, ζωῆς ἢ θανάτου ἀγῶνα, πρέπει νὰ βγῆ βέβαια νικητὴς ἡ ζωὴ, μὰ ὄχι σὰν ἀπλὴ ἐπιβίωσις ἐνὸς ἐτοιμόρροπου πάλι ὀργανισμοῦ. Μιὰ καινούργια ζωὴ θὰ εἶναι ὁ νικητὴς σὲ τοῦτο τὸν ἀγῶνα». Καὶ οἱ καινούργιοι πρόσφυγες θὰ τὴν νοιώσουν, ναί, θὰ τὴν νοιώσουν τὴν καινούργια ζωὴ. Ἀρκεῖ ν' ἀγωνισθοῦμε ὅλοι γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτό. Γιατί ὅπως σωστὰ ἔχει λεχθῆ γιὰ τὸν ἀγῶνα μας «στὸν ἀγῶνα τοῦτον, νίκη ἴσον: ν' ἀγωνισθοῦμε σὰν ἀληθινὰ πνευματικοὶ ἄνθρωποι».

ΤΙΜΩΝ ΠΑΡΜΕΝΑΣ

Σημ. Διευθ. Κατωτέρω εἰς τὸν «Κόσμον τῶν Γραμμάτων», σελ. 399, δημοσιεύεται ἐπιστολὴ τοῦ συνεργάτου μας, ἡ ὁποία παρέχει νεώτερα συμπληρωματικὰ στοιχεῖα ἐπὶ τοῦ ὡς ἄνω θέματος.

Οι πόλεις όμως της Μακεδονίας, της Θράκης, της Ηπείρου, της Στερεάς, της Θεσσαλίας, της Πελοποννήσου έχουν μπροστά τους ολοζώντανη την εικόνα της μεγάλης δοκιμασίας.

Τὰ Γιάννενα, ἡ Ἄρτα, ἡ Φιλιππιάδα, τὸ Ἀργίριον, ἡ Καρδίτσα, τὰ Τρίκκαλα, τὸ Μεσολόγγι, ἡ Λαμία, ἡ Καστοριά, ἡ Φλώρινα, ἡ Ἐδεσσα, τὸ Κιλκίς, ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ Βέροια, ἡ Δράμα, ἡ Ξάνθη, ἡ Κομοτινή, ἡ Ἀλεξανδρούπολις, ἡ Κοζάνη, οἱ Σέρρες, ἡ Λάρισα, ἡ Ἄμφισσα, ὁ Βόλος, τὸ Καρπενήσι, ἡ Σπάρτη, ἡ Τρίπολις καὶ ἡ Πάτρα, πὺ ἔχουν δεχθῆ τὸ πλῆθος τῶν ξεριζωμένων τῆς ἑλληνικῆς γῆς ἔχουν πολλὰς μαρτυρίες νὰ καταθέσουν γιὰ τὸν σπαραγμὸ αὐτῶν τῶν ἡρωϊκῶν Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς μας.

Ἐνας ὁλόκληρος κόσμος ἀγροτῶν, βιοτεχνῶν, κτηνοτρόφων καὶ νοικοκυραίων, στὴ ζωτικότητα τῶν ὁποίων στηριζόταν ἡ οἰκονομικὴ καὶ ἔθνικὴ ζωὴ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαρχίας, ἀποτελματώνεται καὶ φθείρεται στὴν ἀκίνησι, στὴν στέρησι, στὴν ἀνεργία, στὴν μιζέρια.

Ἡ τραγωδία αὐτῆ τῶν σημερινῶν προσφύγων οὔτε νὰ συγκριθῆ δὲν εἶναι δυνατόν μὲ τὴν κατάστασι τῶν προσφύγων τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς. Τότε ὑπῆρχε μιὰ χώρα ἀκμαία, στὴν ἔθνικὴ τῆς ὑπόστασι, ἑδαφικῶς ἀκέραιη καὶ μόνο πολιτικῶς διηρημένη Ἑλλάδα, πὺ ὅμως, στὴν στιγμὴ τοῦ κινδύνου, ἐνώθηκε γιὰ νὰ δεχθῆ τὸ πλῆθος τῶν 1.250.000 ὁμογενῶν.

Διεθνεῖς ὀργανισμοί, ὅπως ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, ὁ Ἀμερικανικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς, ἡ Ἀμερικανικὴ Περίθαλψις Ἐγγὺς Ἀνατολῆς, φιλανθρωπικὰ Σωματεία, ὅπως τὸ Σωματεῖον Νοσοκομείων Ἀμερικανίδων κυριῶν καὶ ὁ ἀγγλικὸς Σύλλογος Προστασίας Παίδων κλπ., παραστάθηκαν στὴν ἐτοιμασία καὶ ἀνέλαβαν τὸ βᾶρος τῆς οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως, τῆς ὀργανώσεως τοῦ ἐποικισμοῦ τῶν Ἑλλήνων προσφύγων ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Ἐπίσημα νομικὰ κείμενα καὶ συμβάσεις περὶ ὑποχρεωτικῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν, μελέται διεθνολόγων καὶ νομικῶν κατοχύρωναν καὶ ἐπροστάτευαν τὰ συμφέροντα τῶν ὁμογενῶν

προσφύγων. Σαράντα ξενόγλωσσες εἰδικὲς μελέτες παραθέτει στὴ βιβλιογραφία ὁ καθηγητῆς Στ. Σεφεριάδης στὴ μελέτη του *L' échange des populations* (Academie de Droit Internationale. Recueil des Cours 1928 IV σελ. 334-35).

Ἡ «Ἐπιτροπὴ Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων» (Ε.Α.Π.) εἶχε στὴ διάθεσί της εἴκοσι ἑκατομμύρια λίρες Ἀγγλίας καὶ τὴν δυνατότητα παραχωρήσεως ἀγροτικῶν γαιῶν τεραστίων ἐκτάσεων. Ἀρκεῖ νὰ σκεφθοῦμε ὅτι μόνον ὁ ἀγροτικὸς ἐποικισμὸς ἀπερρόφησε 551-468 ἄτομα (δηλαδὴ τὰ 2)3 τῶν σημερινῶν προσφύγων). Μὲ τὰ ἀνταλλάξιμα κτήματα, τὴν ἀπαλλοτριώσει τῶν τσιφλικιῶν, τὴν ἀξιοποίησι τῶν ἀκαλλιεργήτων γαιῶν παρεχωρήθησαν στοὺς πρόσφυγας 9 ἑκατομμύρια στρέμματα γῆς. Κατὰ μέσον ὄρο, σὲ κάθε ἀγροτικὴ οἰκογένεια, ὁ κλῆρος ὑπερέβαινε τὰ 35 καλλιεργήσιμα καὶ τὰ 24 μὴ καλλιεργήσιμα στρέμματα.

Καὶ οἱ ἀγρότες πρόσφυγες κατώρθωσαν, σὲ ἐλάχιστο χρονικὸ διάστημα, ὄχι μόνο ν' ἀποκατασταθοῦν καὶ νὰ ἀνοικοδομήσουν ἄλλη μιὰ φορὰ τὸ σπιτικό τους, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀξιοποιήσουν τὶς γαῖες, οὔτως ὥστε κατὰ τὸ γεωργικὸν ἔτος 1925-26 ἡ ἀξιοποίησις αὐτῆ τῶν γαιῶν, καὶ μόνο ἐκείνων πὺ ὑπέκειντο στὴ φορολογία τῆς δεκάτης, ἀπέδωσε 750 ἑκατομμύρια δραχμὲς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τὸ γεγονός δὲ ὅτι ὁ ἀγροτικὸς ἐποικισμὸς στὴν Μακεδονία καὶ τὴν Θράκη, μόνο, κατώρθωσε νὰ δημιουργήσῃ 1.625 ἀγροτικὸς συνοικισμοὺς, καὶ μὲ τὴν θαναμία ὑγειονομικὴ του ὀργάνωσι νὰ περιορίσῃ τὴν ἀναλογία τῶν θανάτων ἀπὸ 33%, πὺ ἦταν τὸ 1924, σὲ 18% τὸ 1927, καὶ νὰ αὐξήσῃ τὶς γεννήσεις ἀπὸ 18% τὸ 1924 σὲ 32% τὸ 1927, ἀποτελεῖ ἀπόδειξι τῆς σπουδαιότητος τῆς ἀγροτικῆς ἀσφαλείας, πὺ ἦταν θεμελιώδης παράγων γιὰ τὴν ἀποκατάστασι ἐκείνων τῶν προσφύγων καὶ δείχνει τὶς γενικώτερες καλὰς συνθήκες διαβιώσεως τῶν πληθυσμῶν πὺ σὲ τόσο μικρὸ χρονικὸ διάστημα κατώρθωσαν τόσο πολλὰ.

Οἱ μισοὶ ἀπὸ τοὺς πρόσφυγας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀποκατεστάθησαν στὴν ἑλληνι-

κή ύπαιθρο. Μή ξεχνᾶμε ἀκόμη πὼς οἱ ἀνταλλάξιμοι πληθυσμοὶ δὲν ἦλθαν μ' ἄδεια χέρια. Ἐφερναν μαζί τους τὴν κινητὴ τους περιουσία, τὰ χρυσαφικά τους, τὰ κοσμήματά τους, τὶς τουρκικὲς χρυσὲς λίρες τους, ἐνῶ οἱ τωρινοὶ πρόσφυγες, μόνο μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα κατώρθωσαν νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴ. Μὲ μόνο ὄπλισμό τὴν ψυχὴ τους καὶ τὰ ξεσχισμένα ροῦχα τους ἦλθαν νὰ συναντήσουν τὴν ἐλευθερίαν τους στὶς πόλεις πὺν περιφρουρεῖ ὁ στρατός μας.

Σήμερα δὲν ἔχομε καμμιά δυνατότητα ἀγροτικοῦ ἐποικισμοῦ ἀφοῦ ἡ ἑλληνικὴ ὑπαιθρος εἶναι ρημαγμένη καὶ ἀπρόσιτη γιὰ τοὺς ἀγρότας μας. Ἐπίσης, ἄς μὴ ξεχνᾶμε τὴν σημασία τοῦ παράγοντος ὅτι, σὲ μιὰ χώρα σὰν τὴν Ἑλλάδα, χώρα πὺν ὅλη της ἡ ζωτικότης ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀπόδοσι τῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας, οἱ ἀγρόται της εἶναι οἱ πρόσφυγες.

Οἱ πόλεις, παρ' ὅλην τὴν ἀγάπη τους καὶ τὴν ἀφάνταστη ἑλληνικὴ προσαρμοστικότητα, δὲν μπόρεσαν νὰ προσφέρουν τίποτε τὸ θετικὸ γιὰ νὰ βροῦν οἱ πρόσφυγες ἀγρότες μας ἐργασία καὶ ἐπαγγελματικὴ ἀποκατάστασι.

Ἡ Ἑλλὰς τῶν πόλεων ἀγόγγυστα, βέβαια, δέχεται τὸ βάρος τῶν 338.084 παιδιῶν καὶ ἐφήβων, τῶν 318.821 ἐνηλίκων καὶ τῶν 49.181 γερόντων πὺν συνέρρευσαν σ' αὐτές. Πολλὲς μικρὲς πόλεις, καὶ κωμοπόλεις μάλιστα (ὅπως φαίνεται στὸ χάρτη πὺν παρατίθεται) δέχτηκαν τριπλασίους καὶ τετραπλασίους πρόσφυγες ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ τῶν μονίμων κατοίκων τους. Ἡ Λαμία, ἡ Κοζάνη, τὸ Μεσολόγγι τριπλασιάζουν μὲ τοὺς πρόσφυγες τὸν πληθυσμόν τους. Τὰ Γρεβενά, μιὰ κωμόπολις μὲ 3.850 κατοίκους, δέχεται 11.000 πρόσφυγες. Ἡ ἐρειπωμένη Καρδίτσα, πόλις 15.000, δέχεται 30.000 πρόσφυγες.

Ἄλλὰ ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τοῦ τόπου ὑφίσταται τὸν ἀντίκτυπο τῆς ἀκινητοποιήσεως τῶν χειρῶν πὺν μὲ τὸ ἄροτρό τους καὶ τὴ ζωτικότητά τους καλλιεργοῦσαν τὴν ἑλληνικὴ γῆ.

Κι' ὁμῶς σήμερα, χωρὶς «Ἐπιτροπὲς Ἀποκαταστάσεως Προσφύγων», πὺν νὰ ἔ-

χουν τὸ κῦρος καὶ τὴν ἐνίσχυσι τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, χωρὶς «Γαμεῖα Περιθάψεως», κατωχυρωμένα ἀπὸ ἐπίσημες συνθήκες καὶ συμβάσεις, ὁ Ἑλληνισμὸς μὲ μόνη τὴν ἐνίσχυσι τῶν χρημάτων τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας καὶ τὴν βοήθεια ὠρισμένων Καναδικῶν, Σκανδιναυικῶν, Ἀγγλικῶν καὶ Ἀμερικανικῶν ὀργανισμῶν, προσπαθεῖ μόνος του νὰ ἀντεπεξέλθῃ στὴ μεγάλη του αὐτὴ τραγωδία. Ἐξακόσια δέκα πέντε δισεκατομμύρια (615.000.000.000) δραχμὲς (περισσότερα δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ἥμισυ τοῦ ποσοῦ πὺν παρεχωρήθη ἀπὸ τὴν Ἀμερικανικὴ βοήθεια) ἔχουν χρησιμοποιηθῆ γιὰ τὴν πρόχειρη περίθαλψι τῶν ξεριζωμένων συμμοριοπλήκτων.

Οἱ κρατικὲς ὑπηρεσίαι τοῦ Ὑπουργείου Ἀνοικοδομήσεως, τοῦ Ὑπουργείου Προνοίας, ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς, τὸ Π.Ι.Κ.Π.Α., ἡ Ὑ.Σ.Ε.Σ.Α., οἱ Πρόσκοποι, ὁ Ἐρανὸς Βορείων Ἐπαρχιῶν, ἡ Ἑλληνικὴ Μέριμνα, ἡ Φανέλλα τοῦ Στρατιώτου, τὸ Ἐθνικὸν Ἴδρυμα, τὸ Ἑλληνικὸν Φῶς, τὰ Συνεργαζόμενα Χριστιανικὰ Σωματεῖα, οἱ διάφορες ξένες ὀργανώσεις (τὸ Ἴδρυμα Ἐγγύς Ἀνατολῆς, τὸ I.E.A.) μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὴν θαυμασίαν ἐργασίαν τοῦ O. H. E. διὰ τῆς U. N. I. C. E. F. (Διεθνούς Ὄργανώσεως Προστασίας Παιδιοῦ) κάνουν ὅ,τι μποροῦν γιὰ ν' ἀνακουφίσουν τὴν δυστυχίαν τῶν ἡρωικῶν Ἑλλήνων. Μὰ τὸ πρόβλημα δὲν λύεται τόσο εὔκολα. Μὲ τίς νίκαις τοῦ Στρατοῦ μας, οἱ πρόσφυγες στὴν Πελοπόννησο, στὴν Στερεά, στὴν Θεσσαλία, ἐπανέρχονται στὰ χωριά τους. Κι' ἡ σημερινὴ κατάστασις τῶν προσφύγων πὺν μένουν δὲν παρυσιάζει βέβαια μόνο τὴν ἐξαθλίωσι καὶ τὴν δυστυχίαν. Συνεχῶς βελτιώνονται οἱ συνθήκες διαβίσεως. Γιὰ τὰ παιδιὰ τῶν συμμοριοπλήκτων ἡ U. n. i. c. e. f. πὺν ὡς γνωστὸν ἐνίσχυει μὲ εἰδικὰ τρόφιμα ὄλους τοὺς Ἑλληνικοὺς ὀργανισμοὺς Προνοίας γιὰ τὸ παιδί (ἔχει διαθέσει μέχρι τῆς 30.6.49 γιὰ τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος 3.913.700 δολάρια) φροντίζει καὶ κάνει τὸ πᾶν γιὰ νὰ εἶναι ἡ ζωὴ τῶν ξεριζωμένων ὅσον εἶναι δυνατόν πὺν ἀνετη καὶ ἀνθρωπινὴ. Καὶ πρέπει νὰ ἐξαρθῆ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸν τελευ-

“Ενας χάρτης που δείχνει σε ποιές πόλεις της Ελλάδος κατέφυγαν τα πολλά θύματα του συμμοριτισμού. Η μαύρη στήλη δείχνει τους πρόσφυγες και η λευκή τους γηγενείς. Αρκετές είναι οι πόλεις που, καθώς βλέπετε, έδιπλασίασαν και έτριπλασίασαν τον πληθυσμό τους με το να δεχθούν στοργικά τους ξεριζωμένους από τα χωριά τους αδελφούς μας.

ταίο καιρό, τὸν τελευταῖο μῆνα θὰ λέγαμε, τὸ ἐνδιαφέρον ὄλων, ξένων καὶ ἡμετέρων, διὰ τοὺς πρόσφυγας συνεχῶς αὐξάνει.

Οἱ τελευταῖες ἐνέργειες τῆς Βαλκανικῆς Ἐπιτροπῆς, πρέπει ἰδιαίτερος νὰ τονισθοῦν. Ἡ Βαλκανικὴ Ἐπιτροπὴ ἀφοῦ συνβουλευθῆ ὄλους τοὺς εἰδικοὺς ὀργανισμοὺς Προνοίας τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν, πού σήμερα διατηροῦν ἀντιπροσώπους τους καὶ ἐπιτροπὲς στὴν Ἑλλάδα, ὅπως τὴν Παγκόσμιον Ὄργανωσιν Ὑγείας, τὸν Διεθνή Ὄργανισμό Περιθάλψεως Παιδιοῦ, τὸ Συμβούλιον Κοινωνικῆς Προνοίας τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν καὶ τὴν Ἐπισιτιστικὴν καὶ Ἀγροτικὴν Ὄργανωσιν, κατήρτισε εἰδικὴ ἐκθεσὶ πρὸς τὸν Ο.Η.Ε καὶ παρακαλεῖ τὴν Γενικὴν Γραμματεία τοῦ Ὄργανισμοῦ νὰ διαβιβάσῃ τὴν ἐκθεσὶ τῆς ὄχι μόνο στὸ Κοινωνιολογικὸ καὶ Οἰκονομικὸ Συμβούλιον τοῦ Ο.Η.Ε, ἀλλὰ καὶ σ' ὄλες τὶς ἐπίσημες καὶ ἀνεπίσημες διεθνεῖς ὀργανώσεις προνοίας. Ἐτοὶ στὴ σύνοδο τῆς συνελεύσεως τοῦ Ο.Η.Ε, τὸ Σεπτέμβριον, θὰ μπορῆ νὰ τεθῆ πρὸς τὴν παγκόσμιαν κοινὴ γνώμη τὸ προσφυγικὸ ζήτημα καὶ νὰ μελετηθῆ τί μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀπὸ τὰ Ἠνωμένα Ἐθνη γιὰ τοὺς συμμοριοπλήκτους τῆς Ἑλλάδος.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἑλληνικὲς κρατικὲς ὑπηρεσίαι, ὕστερα μάλιστα ἀπὸ τὶς τελευταῖες ἐπιτυχίαι τοῦ στρατοῦ μας, κάνουν ὅ,τι μποροῦν γιὰ ν' ἀνακουφίσουν τοὺς πληθυσμοὺς τῶν συμμοριοπλήκτων.

Τριακόσια πενήντα τρία δισεκατομμύρια διετέθησαν γιὰ τὶς ἀνάγκαι τοῦ τριμήνου πού διατρέχομε. Ἡ ἐμπέδωσις τῆς ἀσφαλείας σὲ πολλὰς ἑλληνικὰς ἐπαρχίας, ἐπιτρέπει στοὺς ἀρμοδίους νὰ ἐπιταχύνουν τὸν ἐπαναπατρισμό πολλῶν προσφυγικῶν οἰκογενειῶν καὶ νὰ φροντίζουν ὥστε οἱ συνθηκῆς διαβιώσεως τῶν συμμοριοπλήκτων πού ἐπαναπατρίζονται νὰ εἶναι, στὰ κατεστραμμένα τους χωριά, ὅσο τὸ δυνατὸν πιὸ ὑποφερτές. Ἐνα ποσὸν διακοσίων πέντε δισεκατομμυρίων διέθεσε ἡ κυβέρνησις γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1949. Ἐτοὶ οἱ πρῶτοι ἐπαναπατρισμοὶ ἄρχισαν νὰ γίνωνται. Ὁ ἀριθμὸς τῶν συμμοριοπλήκτων ἐλαττώνεται. Καὶ πρέπει νὰ χαιρετισθῆ τὸ γεγονός ὅτι μὴ νίκη πού ἀνακουφίζει καὶ

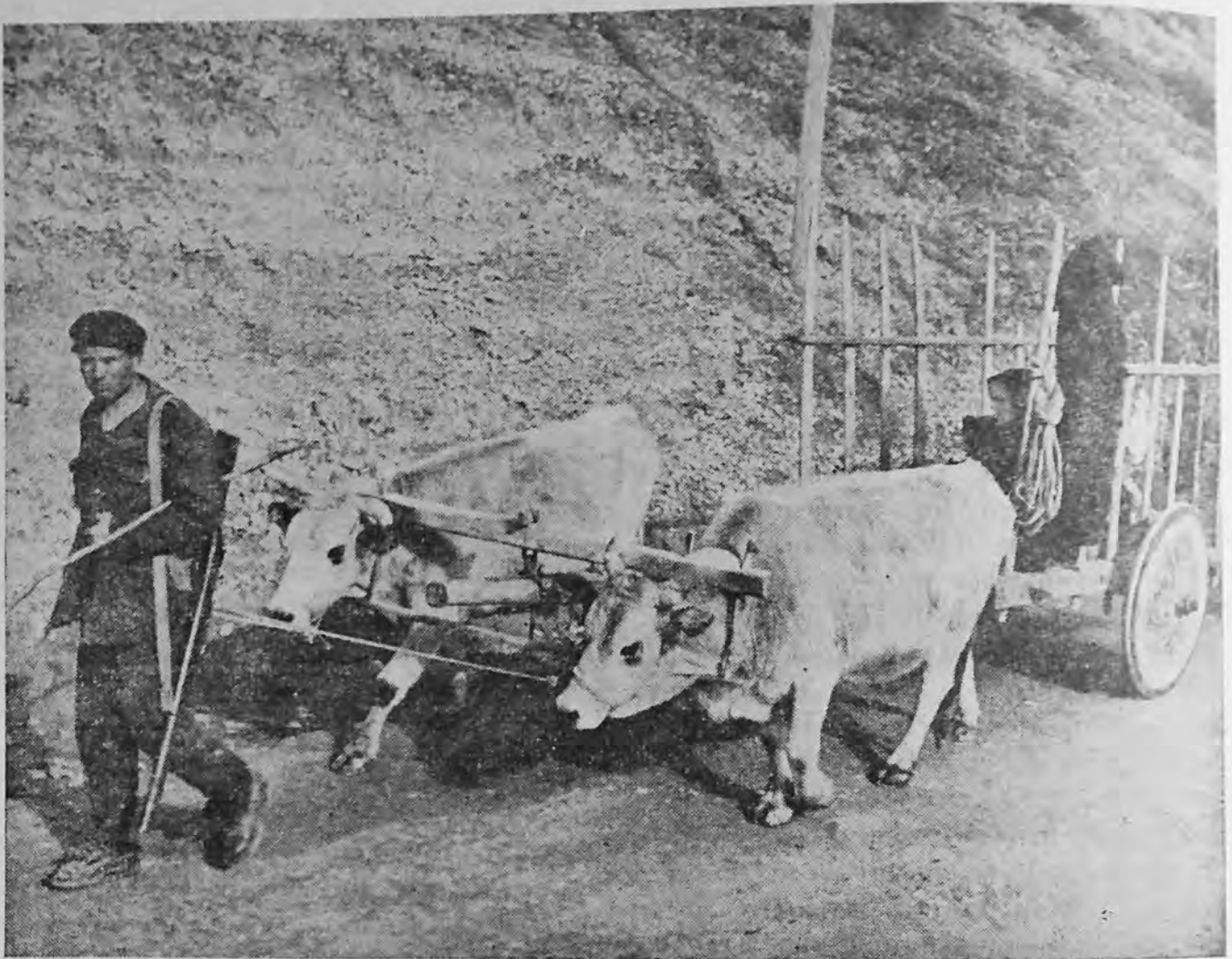
ἐνθαρρύνει. Συνεχῶς δημιουργοῦνται νέα οἰκήματα. Τὰ ἐπιδόματα δίνονται κανονικώτερα. Τὰ τρόφιμα εἶναι ἀφθονώτερα. Ἡ ἀθλιότης τῶν προσφύγων περιορίζεται. Μὰ παρ' ὅλα αὐτά, τὰ πράγματα, σχετικὰ μὲ τοὺς συμμοριοπλήκτους δὲν «ἔχουν καλῶς».

Γιὰ νὰ πάρῃ ὅμως μιὰ ἰδέα ὁ ἀναγνώστης τῆς δοκιμασίας πού ἐπέρασε καὶ πού ἀκόμα δυστυχῶς περνᾷ ἡ φυλὴ, ἔχουν τὴ θέσιν τους ἐδῶ ὠρισμέναι περικοπῆς ξένων εἰδικῶν καὶ ἰδικῶν μας δημοσιογράφων καὶ ὠρισμένα ἀποσπάσματα ἀπὸ ἐπίσημες ἐκθέσεις, πού παραθέτομε εὐθύς ἀμέσως:

1) Ἀπὸ τὴν ἐκθεσὶ τῆς μεγάλης ἐπιτροπῆς πού χάρις στὴν πρωτοβουλία τῶν Συντονιστικῶν Κρατικῶν ἀρχῶν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ προϋσταμένου τῆς U.N.I. C.E.F. τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν Canon W. J. Edwards, συνῆλθε τὴν 7 Δεκεμβρίου 1948. «Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Δ.Ο.Π.Π. ἐπεσκέφθησαν συνεχῶς ἅπαντα τὰ μεγαλειότερα κέντρα πληθυσμοῦ ὡς ἐπίσης καὶ πολλὰ χωρία εἰς τὴν Μακεδονίαν, Θράκην, Θεσσαλίαν, Ἡπειρον καὶ Αἰτωλοακαρνανίαν. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὸ ζήτημα τῶν ἀνταρτοπλήκτων ἀπετέλεσε σοβαρὸν πρόβλημα. Ἡ κατάστασις ἐχειροτέρευσε κατὰ τοὺς τρεῖς τελευταίους μῆνας εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε χιλιάδες παιδιῶν νὰ εὐρίσκωνται ἐκτεθειμένα εἰς τὸ ψῦχος.

Ἡ ἐκ τούτου προκύπτουσα μείωσις τοῦ ἠθικοῦ τῶν γονέων τῶν ἀνωτέρω παιδιῶν εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνον στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον θέτει ἐν κινδύνῳ ὁλόκληρον τὸ ἔργον τῶν προσφύγων. Ἡ κατάστασις αὐτὴ γίνεται χειροτέρα, λόγῳ ἐλλείψεως κλινοσκεπασμάτων καὶ καταλλήλου ρουχιμοῦ. Μία πενταμελὴς οἰκογένεια, ἡ ὁποία κατοικεῖ μαζί μὲ ἑτέραν πενταμελῆ οἰκογένειαν ἐντὸς τῆς αὐτῆς σκηνῆς εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν της τὴν 1ην Νοεμβρίου ἐν μόνον κλινοσκεπασμα δι' ὅλα τὰ μέλη της.

2) Ἀπὸ τὴν Ἐκθεσὶ τῆς Miss J. Gaselee τῆς 2.4.49 (ἀντιπροσώπου τῆς Χριστιανικῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀνασυγκροτήσεως εἰς Ἑλλάδα)

Πρόχειρος μετακίνησης μιᾶς οικογενείας πρὸς τὴν πόλη. Ὁ χωρικός αὐτὸς τῆς Κατοριᾶς, μὲ τὴ βωδάμαξά του, μεταφέρει τοὺς δικούς του ἀπὸ τὸν ἀγρὸ πρὸς τὰ μέρη πού ὑπάρχει ὁ στρατός. Μὲ κρεμασμένο τὸ ὄπλο ἀπὸ τὸν ὤμο ὁδηγεῖ τὴ βωδάμαξα.

«Ἴδου μερικαὶ σημειώσεις, διὰ τὰ κέντρα Θεσσαλονίκης, τῆς Norman Gilberston τῆς Ἀμερικανικῆς Γεωπονικῆς Σχολῆς: Τὸ Καραβὰν Σεράϊ περιέχει περίπου 500 οικογενείας εἰς πέντε ὀρόφους. Τὰ μεγαλύτερα δωμάτια ἔχουν διαιρεθῆ διὰ χωρισμάτων ἐκ χαρτονίου καὶ περιέχουν 2-5 οικογενείας εἰς ἕκαστον τμήμα. Πολλοὶ κοιμοῦνται μόνον μὲ ἓνα χαλί ἐπὶ τοῦ τσιμέντου τοῦ δαπέδου, καταβάλλουν ὅμως πραγματικὴν προσπάθειαν διὰ νὰ δημιουργήσουν οἰκιακὴν ἀτμόσφαιραν, μὲ τὰ εὐθυσμα χρώματα τῶν χαλιῶν καὶ τὰ μικρὰ ἅγια εἰκονίσματα, ἔμπροσθεν τῶν ὁποίων ἐνίοτε καίει ἓνα κανδήλι. Ὑπάρχει καὶ ἓν ἱατροεῖον εἰς τὸν περίβολον, ὅπου κάθε πρωτῆ

παρευρίσκεται ἓνας ἱατρός.

Τὸ Τακβορικάν, μιὰ ἀποθήκη περιέχουσα 900 περίπου ἄτομα, σκοτεινὴ καὶ πληκτικὴ. Κουρέλια καὶ σάκκοι κρεμῶμενοι ἐπάνω εἰς ἀπλωμένους σπάγγους τὴν διαιροῦν εἰς διαμερίσματα. Κάθε οἰκογένεια ἔχει χῶρον περίπου 10×10 .

Τὸ Μπέζα, παλαιὸν ἐργοστάσιον, 25 οἰκογένειαι, οὐδεμίαν προσπάθειαν χωρισμάτων, δέματα καὶ ξύλινα κιβώτια ἀποτελοῦν χαμηλὰ ὀρόσημα. Οἰκογένειαι ἀθιγγάνων κοιμοῦνται ἐπάνω εἰς ψάθες, παιδιὰ βρώμικα μὲ πληγὲς καὶ ψώρα.

Παλαιὸν ἐργοστάσιον ζύθου Φίξ. 44 οἰκογένειαι νομαδικοῦ καὶ ἀθιγγανικοῦ τύπου. Ἀκαθαροσία καὶ δυσω-

δία καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν προσέγγισιν τῶν ἀποχωρητηρίων. Ἡ ἀπάθεια τῶν ἀτόμων αὐτῶν ἐμποδίζει τὸ ἔργον τῶν ἀρχῶν».

3) Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν ἐπιθεώρησιν στὰ κέντρα συμμοριοπλήκτων τοῦ ἐπισήμου Συνδέσμου (Liaison Officer Mr. D. Iatrides) τῆς U.N.I.C.E.F.

«**Νομὸς Λαρίσης.** Πλησιάζοντας τὰ Φάρσαλα, 30 χιλ. ἀπὸ τῆς Λαρίσης, εἶδαμε πολλὰ παιδιά, ἀγόρια καὶ κορίτσια, νὰ ἔρχονται ἀπὸ τὰ χωριά των ὁδοιποροῦντα πρὸς τὰ Φάρσαλα. Τρία κορίτσια μᾶς εἶπαν ὅτι καθημερινῶς ἀπομακρύνονται τοῦ χωριοῦ των τὸ ἑσπέρας-πορεία δύο ὥρῶν! -διὰ νὰ διανυκτερεύσουν εἰς Φάρσαλα, ἐπειδὴ οἱ συμμοριῖται βάλλουν ἐναντίον τῶν χωριῶν καὶ ἀρπάζουν τοὺς νέους. Τὴν πρωίαν ἐπιστρέφουν.

Νομὸς Καρδίτσης: Στέγασις. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν προσφύγων στεγάζεται εἰς σχολεῖα ἢ εἰς καλύβας. Οἱ ὑπόλοιποι ἐξ αὐτῶν ζοῦν εἰς σκηνάς, ἢ εἰς δῆθεν οἰκίας ἐκ λάσπης καὶ ἀχύρου, πὺν τὰς κατασκευάζουν μόνοι των. Εἰς τὸν καταυλισμὸν τῶν «40 μαρτύρων» ἔζων 48 ἄτομα εἰς ἓν δωμάτιον, 6×9 μέτρων.

Κοζάνη: Τὰ περίξ χωρία σχεδὸν κατεστραμένα. Ὁ πληθυσμὸς καθ' ἑκάστην νύκτα μετακομίζει εἰς τὴν πόλιν. Τὸ χωρίον Ποντοκόμη, 14 χιλ. ἀπὸ τῆς Κοζάνης, ὑπέστη ἐπίθεσιν τῶν ἀνταρτῶν τὴν 28.10.48. Τὴν πρωίαν ἐκείνην, 32 νέοι πρόσφυγες (ἐξ ὧν 12 παιδιά) ἔφθασαν εἰς Κοζάνην. Παρέμειναν ἄνευ τροφῆς ἐπὶ δύο ἡμέρας...».

4) Ἀπὸ ἀνταπόκρισι τοῦ κ. Καράγιωρ-

Τὸ αὐτοκίνητο τῆς κρατικῆς ὑπηρεσίας ἔτοιμο νὰ μεταφέρῃ τοὺς πρόσφυγας στὸ συνοικισμό τους. Μὰ ἡ γρηούλα καὶ τὴν τελευταία στιγμή δὲν κάθεται μὲ σταυρωμένα χέρια. Γνέθει γιὰ νὰ ἐτοιμάσῃ μαλλί.

γα στο «*Ἔθνος*» τῆς 9.6.49.

«Πρέπει νάναι πολύ μεγάλος ἐκεῖνος πού θά θελήσῃ νά γράψῃ γιά τή σπαρακτική ζωή τῶν συμμοριοπλήκτων. Ἀκριβῶς οἱ ἀπάνθρωπες συνθήκες καί τὸ μεγάλο δράμα κάθε οἰκογενείας κάνει τοὺς πολεμιστάς μας, πού ἔρχονται μὲ ὀλιγοήμερη ἀδεια στήν Ἀθήνα, νά μὴ αισθάνονται χαρά, νά γυρίσῃ ἐπίμονα τὸ μυαλό τους πίσω, στήν ὑπαιθρο, ὅπου ὁ ἑλληνικὸς λαὸς προσμένει καρτερικά τὴν ἀπαλλαγὴ του ἀπὸ τὰ δίχως τελειωμὸ βάσανα...

Μεγάλες πυκνοκατοικημένες σκηνές καὶ παράγκες. Παράξενες πολιτειοῦλες, στήμένες ξαφνικά στὶς παρυφές τῶν πόλεων. Μικρὲς σπαρακτικὲς κοινότητες ἀνθρώπων ἀγνώστων μεταξύ τους, τοὺς ὁποίους ἡ κοινὴ δυστυχία ἔχει ἐνώσει κάτω ἀπὸ τὴν ἴδια στέγη, ἀνάμεσα στοὺς ἴδιους τοίχους, πού κλείνουν δύο, τρεῖς, πέντε, δέκα οἰκογένειες δυστυχισμένων ἀνθρώπων, πού κλαῖνε τοὺς ἴδιους νεκροὺς καὶ τὰ χαμένα παιδιὰ τους.

Ἔχω ἐπισκεφθῆ αὐτὲς τὶς θλιβερὲς πολιτεῖες τῶν ἀξιοπρεπῶν καὶ ὑπερηφάνων χωρικῶν. Κανένα παράπονο. Κανένα μῖσος. Δίχως μνησικακία σοῦ λένε τὸν πόνο τους καὶ σοῦ μιλοῦν γιά τὶς μεγάλες πολιτεῖες. Τὸ πένθος τους καὶ ἡ θλίψις τους γιά ὅσους καὶ γιά ὅ,τι ἔχασαν δὲν τοὺς ἐπιτρέπει ἄλλο συναίσθημα. Καρτεροῦν μὲ ὑπομονή καὶ μὲ πίστι τὴν ἅγια ἐκεῖνη μέρα, πού ὁ ἐθνικὸς στρατὸς θά ξεριζώσῃ τὴν ἀνταρσία καὶ θά τοὺς ἐπιτρέψῃ νά ξαναγυρίσουν μὲ ἀσφάλεια στὰ ἔρημα χωριά τους, πού τὰ κατοικοῦν τώρα μονάχα τὰ δρνεα καὶ τὰ νυχτοπούλια.

Ἐν τῷ μεταξύ ἡ κατάστασί τους ὀλοένα χειροτερεύει. Ἡ φτώχεια, ἡ ταλαιπωρία καὶ ὁ ψυχικὸς σπαραγμὸς τοὺς ἔχουν ὑποσκάψει τὴν ὑγεία. Στὰ μεγάλα κέντρα συναντᾶτε σὲ κάθε βῆμα, παιδάκια χλωμά, καχεκτικά, φοβισμένα, ἔξω ἀπὸ τὰ νερά τους, πού σᾶς παρακαλοῦν δειλὰ νά τοὺς δώσετε κάτι γιά νά μπορέσουν νά συντηρήσουν μιὰ γρηὰ χαροκαμένη μάνα, κάποιον πατέρα πού δὲν μπορεῖ νά προσαρμοστῇ, αὐτὸς ὁ γεννημένος ὀρεσιβίος, στήν βιοπάλη τῆς πολιτείας.

Κανένας δὲν ἀρνεῖται τὴν βοήθειά του στὸν συμμοριοπλήκτο, δὲν τὸν ἀποδιώχνει. Ἔστω καὶ ἂν εἶναι ὁ δέκατος πού τοῦ ζητᾶ τὴν συνδρομὴ του μέσα σὲ μιὰ ὥρα. Ὁ κόσμος τῆς ὑπαιθρου, πού εἶχε τὴν μεγάλη τύχη νά μὴ δοκιμασθῇ τόσο σκληρὰ, συμπονεῖ βαθύτατα τὸν ξεριζωμένο χωρικό.

Κίνδυνος ὅμως θανάσιμος παραμονεύει μέσα στὶς πυκνοκατοικημένες παράγκες. Ἡ φηματίωση ἀνελέητη ἔκανε τὴν ἐμφάνισί της.

5) Ἀπὸ ἀνταπόκρισιν τῆς κ. Ἑλλης Κ. Πολίτη («Καθημερινή» 2.6.49).

«Οἱ περισσότεροὶ στεγάζονται σὲ σχολεῖα, ἀποθήκες, ἡμιτελῆ κτίρια, παλιὰ μισοερειπωμένα ἐργοστάσια. Πολλοὶ κάτω ἀπὸ σκηνές. Δὲν εἶναι λίγα τὰ οἰκήματα πού δὲν ἔχουν στέγες. Καὶ μέσα στὰ «διαμερίσματα» ἕνας πρωτόγονος χωρισμὸς μὲ σανίδες συνήθως, συνηθέστατα μὲ κουβέρτες καὶ σὲ πολλὰ χωρὶς κανένα χώρισμα, ἔτσι πού σὲ ἀφόρητα στενοὺς χώρους κοιμοῦνται τόσοι πολλοὶ ἄνθρωποι πού οὔτε μὲ ἀκροβατικὲς ἱκανότητες δὲν μποροῦν νά ὀριζοντιωθοῦν.

Πῶς νά μαγειρέψουν, πῶς νά πλυθοῦν. Ὅστερα εἶναι τὸ φοβερὸ πρόβλημα τῶν ἀποχωρητηρίων, ἡ ἔλλειψις τῶν ὁποίων δημιουργεῖ τόσοι κίνδυνους γιά τὴν δημοσίαν ὑγεία. Μέτρησα σὲ μιὰ αἴθουσα διαστάσεων 6×8 ἐνὸς σχολείου τῆς Λαρίσης στὴ συνοικία τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου 80 ἄτομα. Ἦταν ὥρα ὕπνου καὶ προσπαθοῦσαν νά ἐξοικονομήσουν τὰ ταλαιπωρημένα κορμιά τους. Κεφάλια, χέρια, πόδια ἀνακατεμένα τὸ ἕνα ἐπάνω στὸ ἄλλο».

★

Αὐτὲς οἱ περιγραφές, ὅπως ἐτονίσσαμε προηγουμένως, ἀνήκουν οἱ περισσότερες σὲ καταστάσεις πού ἔχουν περάσει, ἀλλὰ δείχνουν τὸ δράμα τῶν προσφύγων. Τὸ νέο προσφυγικὸ ζήτημα πού ἐδημιούργησε ὁ συμμοριτισμὸς εἶναι ἀσύλληπτο. Τὶς συνέπειές του θά τις ὑφίσταται τὸ Ἔθνος ἐπὶ πολλὰ χρόνια. Γιά τὴν ὑλικὴν ἀντιμετώπισι τῶν ἀμέσων ἀναγκῶν δὲν ἀντέχουν τὰ ρημαγμένα οἰκονομικά του.

Γι' αυτό, οί αρμόδιοι τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν ἀπευθύνονται ἐπισήμως εἰς τὸν Ο. Η.Ε. καὶ θέτουν ἐνώπιον τοῦ Ὁργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν ἓνα ἀπὸ τὰ σοβαρώτερα οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Ὁ Ο.Η.Ε., ὅπως ἄλλοτε ἢ Κ.Τ.Ε. εἶναι ὁ κατάλληλος ὀργανισμὸς γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἐνίσχυσι, προκειμένου νὰ ἐπιλυθῇ τὸ νέο προσφυγικὸ ζήτημα τῆς Ἑλλάδος. Ἐνα καινούργιο δάνειο Νάνσεν, τονίζεται ἀπὸ τοὺς ἐιδικούς, πρέπει νὰ ἐξευρεθῇ.

Οἱ Η.Π.Α. στὸ πρόγραμμα βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ὅπως εἶναι γνωστό, δὲν ἀντεμετώπισαν τὸ συμπληρωματικὸ αὐτὸ πρόβλημα τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων, πὺν καμμιὰν ἀναβολὴ δὲν ἐπιδέχεται, καὶ ἤδη ἡ Γραμματεία τῆς Βαλκανικῆς Ἐπιτροπῆς ἔχει διαβιβάσει πρὸς τὸν Γεν. Γραμματέα τοῦ Ο.Η.Ε. τὰ ἐπίσημα στοιχεῖα τῆς Συνεδριάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτῆς κατὰ τὴν 30 Μαΐου 1949, ὅπου ὁ εἰδικὸς σύμβουλος τῆς καὶ ἀντιπρόσωπος τῆς Παγκοσμίου Ὁργανώσεως Ὑγείας κ. Τζ. Μ. Βάιν εἰσηγεῖται ὅτι «πρέπει ταυτοχρόνως καὶ ἐκ παραλλήλου, ν' ἀντιμετωπισθοῦν αἱ δύο ἀπόψεις τοῦ ἐλληνικοῦ προβλήματος, δηλαδὴ ἡ οἰκονομικὴ ἀνασυγκρότησις τῆς χώρας καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῶν προσφύγων.

Αὐτὸ ἀκριβῶς μὲ φέρει εἰς τὴν σκέψιν» τονίζει ὁ κ. Τ. Μ. Βάιν, «ὅτι ἂν ὁ Ο.Η.Ε. θέλῃ πραγματικῶς νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων, ὁ καλύτερος τρόπος διὰ νὰ τὸ ἐπιτύχῃ εἶναι νὰ παράσχη πρὸς τοῦτο τὰ οἰκονομικὰ μέσα ἢ νὰ ἐγγυηθῇ τὴν σύναψιν ἑνὸς δανείου εἰδικῶς διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν. Ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἓνα ἀξιοσημεῖωτον προηγούμενον, εἰς τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα ἔλαβε, κατὰ τὸ 1923, ἡ παλαιὰ Κ.Τ.Ε., ὅταν μία κατάστασις ἀνάλογος, ἂν καὶ μεγαλυτέρας εὐρύτητος, παρουσιάζετο εἰς τὴν Ἑλλάδα».

Ἄς ἐλπίσωμε, πὺς ὅ,τι ἐπραγματοποιήσεν ὁ Ο.Η.Ε. γιὰ τοὺς Ἀραβας πρόσφυγας τῆς Παλαιστίνης, θὰ τὸ πραγματοποιήσῃ καὶ γιὰ τοὺς Χριστιανούς τῆς Ἑλλάδος!

Πιστεύομε, πάντως, ὅτι ὁ στρατὸς μας, μὲ τὶς θαυμάσιες τελευταῖες του νίκες, θὰ ἐλευθερώσῃ ὀλοκληρωτικὰ ἀπὸ τὴ λύμη τοῦ συμμοριτισμοῦ τὴν ὕπαιθρο, ὡστε νὰ ἡμπορέσουν οἱ ἀγρόται μας νὰ γυρίσουν στὶς ἐστίες τους.

Πιστεύομε πὺς θὰ κατανικηθῇ ὁ κίνδυνος τῆς ἀστυφιλίας. Ὑπάρχει στὶς πόλεις τὸ εὐκόλο κέρδος τοῦ ποδαριοῦ, πὺν παρασύρει τοὺς νέους. Ὑπάρχει τὸ «λοῦσο» τῆς πόλεως πὺν θαμπώνει τὰ κορίτσια. Ὑπάρχει ἡ ἀδιαφορία τοῦ Κράτους γιὰ τὸ ἐλληνικὸ χωριό. Κι' ὅλα αὐτὰ μαζὶ μπορεῖ νὰ ὠθήσουν τοὺς νεωτέρους νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ χωριό, γιὰ νὰ φυτοζωοῦν στὴν πόλι.

Πιστεύομε πὺς θὰ γίνῃ κοινὴ συνείδησις στὸ πανελλήνιο, πὺς ἡ ἀνοικοδόμησις ἑνὸς χωριοῦ καὶ ὁ ἐπαναπατρισμὸς τῶν κατοίκων του θὰ γιορτάζεται σὰν μιὰ νίκη ἀνόλογη μὲ ἐκεῖνες πὺν ἐπιτελεῖ ὁ στρατὸς. Καὶ πιστεύομε πὺς θὰ γίνῃ τὸ θαῦμα νὰ γιορτάσουμε μιὰ μέρα τὶς 6.952 νίκες των, ὅσα καὶ τὰ κατεστραμένα χωριά μας.

Ἐκεῖνοι πὺν ἐκούρσεψαν τὴν ὕπαιθρο ἐστήριξαν τὶς ἐλπίδες τους στὸ ὅτι ἡ ἀπελπιστικὴ κατάστασις τῶν προσφύγων, πὺν αὐτοὶ ἐδημιούργησαν, θὰ κατέληγε στὴν ἐξέργεσι τῶν πληθυσμῶν ἐναντίον τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους. Ἦλπιζαν πὺς ὀλόκληρο τὸ κράτος θὰ κατέρρεε ἀπὸ τὴν ἐξέργεσι τῶν ταλαιπωρημένων αὐτῶν ἀνθρώπων. Ὁ ραδιοσταθμὸς των, «σὰν ἠφαίστειο ἔτοιμο νὰ ἐκραγῇ», περίμενε τὴν ἐξέργεσι τῆς προσφυγιάς ἐναντίον τοῦ φτωχοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους. Κι' ὅμως, ἡ ἐγκαρτέρησι τῶν προσφύγων καὶ ἡ πίστι των στὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα στάθηκε ἓνα ἀπὸ τὰ θαυμάσια πὺν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἡ φυλὴ μας στὴν καινούργια αὐτὴ δοκιμασία. «Οἱ συμμοριόπληκτοι δὲν εἶναι «οἱ καῦμένοι οἱ ἀνθρώποι» οὔτε τὸ μπουλοῦκι πὺν δὲν ἔχει ψυχὴ. Εἶναι ἓνας ἄλλος στρατὸς, ἑπτακοσίων χιλιάδων ἀνθρώπων, πὺν ὑπηρετεῖ τὴν ἐθνικὴν ἰδέα καὶ μὲ τὸ δικὸ του τρόπο συμβάλλει στὴ νίκη» («Ἐμπρὸς» 1-6-49). Ἐνας δεύτερος στρατὸς γεμᾶτος πίστι στὴ νίκη στάθηκε ὁ στρατὸς τῶν ἀόπλων ἀγῶ-